

Gemeente Achtkarspelen
Accountantsverslag over het boekjaar 2018

**Aan de leden van de gemeenteraad
van de gemeente Achtkarspelen
Stationsstraat 18
9285 NH ACHTKAR SPELEN**

Datum: 27 juni 2019

**Onderwerp:
Accountantsverslag 2018**

**Ons kenmerk:
RVB – 2018 - 30002602**

Geachte leden van de gemeenteraad,

Hierbij ontvangt u ons accountantsverslag over het boekjaar 2018. Dit verslag bevat de belangrijkste uitkomsten van onze werkzaamheden, waarvan wij vinden dat die voor u relevant zijn voor een goed begrip van de jaarrekening 2018, en voor het beoordelen van de financiële positie van uw gemeente.

De jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het College. In overeenstemming met uw opdracht hebben wij de jaarrekening 2018 gecontroleerd.

Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening van de gemeente Achtkarspelen.

Wij hebben deze rapportage op 26 juni 2019 met de controlecommissie besproken.

Dit accountantsverslag is, zoals hiervoor reeds verwoord, bedoeld om u te ondersteunen in uw beoordeling van de jaarstukken 2018. De bevindingen en beschouwingen in dit accountantsverslag komen voort uit onze controlewerkzaamheden. Wij wijzen u erop dat uw controlerende taak uiteraard verder gaat dan uitsluitend het financieel getinte perspectief vanuit de accountantscontrole.

Met vriendelijke groet,
Astrium Overheidsaccountants B.V.

Was getekend,

Drs. N.E. Lansbergen RA EMITA RE

INHOUDSOPGAVE

1. Kernpunten van de controle
2. Decentralisaties overheid
3. Grondexploitaties
4. Voorzieningen
5. Analyse vermogen en resultaat
6. Interne beheersing
7. Vennootschapsbelasting
8. Overige bevindingen jaarrekeningcontrole

Bijlagen

- A: Niet-gecorrigeerde controleverschillen
- B: Onafhankelijkheidsbevestiging en overige dienstverlening
- C: Overzicht met de belangrijkste afkortingen

1 KERNPUNTEN VAN DE CONTROLE

1.1 Controleverklaring	De jaarrekeningcontrole is uitgevoerd zoals overeengekomen in de opdrachtbevestiging. In het najaar van 2018 hebben wij de interimcontrole verricht, die gericht is op de processen binnen de gemeente Achtkarspelen. De interimcontrole hebben wij afgesloten met een managementletter. De controle in het voorjaar 2019 is gericht op de jaarrekening zelf. De tot nu toe uitgevoerde werkzaamheden hebben geresulteerd in een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening 2018 zowel voor de getrouwheid als voor de rechtmatigheid. Wij hebben met de gemeente afgesproken dat wij gedurende twee weken in de gelegenheid worden gesteld om nog aanvullende controle-informatie op te vragen.
1.2 Reikwijdte van de controle	Met de opdrachtbevestiging heeft u ons de opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening. De reikwijdte van onze controle staat hierin omschreven. Er is gedurende het verloop van de controle over 2018 op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2018 voldoende voor de doelstelling van onze controle.
1.3 Vermogen en resultaat	Het gerealiseerd resultaat (inclusief de mutaties in de reserves) bedraagt € 2.289.000 positief versus een begroot resultaat (na wijziging) van € 48.000 positief. Dit positieve resultaat is het gevolg van de vrijval van de voorziening precariogelden van € 4,3 miljoen. Tegenover deze positieve vrijval van de voorziening zijn er ook tekorten in de jaarrekening als het gevolg van een extra bijdrage aan Werkmaatschappij 8KTD van € 1,2 miljoen en een nadeel op verstrekking WMO, Jeugdzorg en uitkeringen van € 2,4 miljoen.
1.4 Onafhankelijkheid	• Astrium Overheidsaccountants B.V. (hierna: Astrium) is onafhankelijk van de gemeente Achtkarspelen en voor zover wij weten heeft zich geen inbreuk voorgedaan op de van toepassing zijnde regels en het beleid ten aanzien van onafhankelijkheid. • Ons zijn geen relaties bekend tussen Astrium en de gemeente Achtkarspelen, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. • Bijlage B bevat een nadere uiteenzetting van onze onafhankelijkheid.
1.5 Sociaal Domein	<u>Kosten Jeugdhulp en Wmo</u> Inzake de kosten Jeugdhulp en de Wmo steunt de gemeente Achtkarspelen op de controleverklaring en financiële productieverantwoordingen van zorgaanbieders. Op basis van de ontvangen controleverklaringen en financiële productie-verantwoordingen inclusief de uitgevoerde VIC-werkzaamheden door de gemeente Achtkarspelen resteert er geen dergelijke onzekerheid meer ten aanzien van de Jeugdhulp en WMO met een impact op de strekking van ons oordeel.

	<u>PGB-budget</u> De gemeente Achtkarspelen heeft de totale kosten inzake de PGB budgetten gebaseerd op de schatting van de SVB. Op basis van een opgave vanuit het SVB is er vanuit hun accountantscontrole een maximale onzekerheid van € 1.107.000 voor de gemeente Achtkarspelen. Deze onzekerheid is conform de notitie van het WGDO meegenomen in de foutenevaluatie.					
1.6 Grondexploitatie	De gemeente Achtkarspelen heeft de exploitatieberekening van de grondexploitatie ten behoeve van de jaarrekening 2018 geactualiseerd. Wij hebben vastgesteld of de uitgangspunten aanvaardbaar zijn. De boekwaarde van de in exploitatie genomen gronden (woningbouw en bedrijventerreinen) is als volgt opgebouwd:					
		Boekwaarde 01.01.2018	Resultaat 2018	Boekwaarde 31.12.2018	Voorziening verliezen 31.12.2018	Balanswaarde 31.12.2018
	<u>Woningbouw</u>					
	Boppelannen Twijzel	10.000	-48.000	-		-
	Vierhuistweg S'veen	386.000	-	279.000	554.000	-38.000
	De Swadde T'heide	192.000	-176.000	-		-
	Nije Jirden S'veen	597.000	88.000	340.000		340.000
	Munewyk Buitenpost	-351.000	664.000	-		-
	Over de Vaart Buitenpost	690.000	275.000	537.000		537.000
	De Singel Harkema	332.000	-	-		-
	Centrum Harkema	127.000	-187.000	-		-
	De Wiken B'laan	-49.000	-12.000	1.000		1.000
	Sportvelden Twijzel	-	-	116.000		116.000
	Totaal woningbouw	1.934.000	604.000	1.273.000	554.000	719.000
	<u>Bedrijventerreinen</u>					
	Kommiezebosk S'veen	-20.000	-3.000	-		-
	De Swadde Buitenpost	522.000	-	86.000	170.000	-84.000
	Oost Kootstertille	539.000	502.000	-70.000		-70.000
	Quakkenburg Harkema	-	-	2.000		2.000
	Lauwerskwartier	-	-	668.000		668.000
Totaal bedrijventerreinen	1.041.000	499.000	686.000	170.000	516.000	
Totaal boekwaarde	2.975.000	1.103.000	1.959.000	724.000	1.235.000	
Onze conclusie is dat wij kunnen instemmen met de schattingen die door het College zijn gemaakt bij de actualisatie van de complexen en daarmee ook met de uitkomsten van deze actualisatie. In hoofdstuk 3 gaan wij nader in op de controle alsmede de uitkomsten daarvan inzake de grondexploitatie.						

1.7 Voorzieningen	Toereikendheid van voorzieningen, zoals opgenomen in de jaarrekening, is een belangrijk toetspunt in onze controle. Daarnaast hebben we beoordeeld of de gevormde voorzieningen voldoen aan de eisen en voorwaarden die de verslagingswetgeving voor de gemeente (BBV) daaraan stelt. Onze conclusie is dat een adequate onderbouwing aanwezig is voor de voorzieningen, waaruit blijkt de voorzieningen toereikend zijn. In hoofdstuk 4 gaan wij nader in op de controle van de voorzieningen.		
1.8 Goedkeurings- en rapporteringstolerantie	De materialiteit bij de planning en uitvoering van de jaarrekeningcontrole 2018 is € 823.000. Deze materialiteit vloeit voort uit het door de gemeenteraad vastgestelde controleprotocol, hetgeen voldoet aan de wettelijk voorgeschreven minimumvereisten.		
	Goedkeuringstoleranties	Toelichting	Bedrag
	Fouten	1% van de totale lasten	€ 823.000 (2017: € 820.000)
	Onzekerheden	3% van de totale lasten	€ 2.469.000 (2017: € 2.460.000)
	Rapporteringstoleranties		
	Fouten		€ 60.000
	Onzekerheden		€ 60.000
	Realisatie fouten en onzekerheden <i>Zie bijlage A van deze rapportage</i>	Strekking van de controleverklaring	Omvang van de fouten en onzekerheden
	Fouten (getrouwheid)	Goedkeurend	€ 30.000
	Onzekerheden (getrouwheid)	Goedkeurend	€ 1.107.000
	Fouten (rechtmatigheid)	Goedkeurend	€ 439.000
	Onzekerheden (rechtmatigheid)	Goedkeurend	€ 1.107.000
	De totale omvang van de fouten en de onzekerheden is lager dan de tolerantiegrenzen en heeft derhalve geen gevolgen voor de strekking van onze goedkeurende controleverklaring.		

2 DECENTRALISATIES OVERHEID

2.1 Inleiding sociaal domein	Het College van de gemeente Achtkarspelen is verantwoordelijk voor het opstellen van de jaarrekening. Bij het sociaal domein is de gemeente echter afhankelijk van diverse partijen, zoals de Sociale Verzekeringsbank (SVB) en tal van zorgaanbieders. Om verantwoording af te kunnen leggen over de lasten die samenhangen met het sociaal domein is de gemeente daarom afhankelijk van het verkrijgen van betrouwbare verantwoordingsinformatie van deze partijen. De gemeente heeft in 2018 ten opzichte van het boekjaar 2017 onder andere de volgende verbeteringen doorgevoerd op het gebied van de (financiële) beheersing van de financiële stromen binnen het sociaal domein: ▪ Er is tijdige communicatie met de zorgaanbieders geweest over het proces en de verwachtingen ten aanzien van de controle op de prestatielevering. ▪ Uw gemeente heeft diverse aanvullende interne verbijzonderde controles (o.a. telefonische afstemmingen) uitgevoerd om de zogenaamde ‘prestatielevering’ vast te stellen. ▪ Dit alles heeft er voor gezorgd dat de onzekerheden omtrent het sociaal domein fors zijn gereduceerd ten opzichte van de onzekerheden in de accountantscontrole van 2017.
2.2 Persoonsgebonden budgetten WMO en jeugd	Net als in voorgaand jaar blijkt uit de informatie die door de accountant van het SVB is afgegeven, dat er geen volledige zekerheid kan worden verkregen omtrent de geleverde zorg in de vorm van PGB's. Het SVB heeft de maximale onzekerheid aangegeven voor de gemeente Achtkarspelen. De maximale onzekerheid bedraagt € 1.107.000 (€ 262.000 jeugd en € 845.000 Wmo). Door de gemeente Achtkarspelen zijn geen adequate aanvullende werkzaamheden verricht om de onzekerheden inzake de PGB-lasten te verifiëren. In lijn met de WGDO-notitie hebben wij daarom de gehele last van € 1,1 miljoen als onzeker aangemerkt
2.3 Jeugdzorg en WMO	Uw gemeente heeft voor de financiële verantwoording van de Jeugdzorg en WMO aansluiting gezocht met de ontvangen productieverantwoordingen van de zorgleveranciers. Deze productieverantwoordingen zijn voornamelijk voorzien van een goedkeurende controleverklaring. Er is een interne integrale aansluiting gemaakt tussen de ontvangen financiële productieverantwoordingen en de financiële administratie van de gemeente Achtkarspelen. Op basis van deze analyse is in de jaarrekening 2018 van de gemeente een nog te betalen post voor de Jeugdzorg opgenomen van € 944.000.

3 GRONDEXPLOITATIES

3.1 Algemeen	Bouwgronden in exploitatie	31 december 2016	31 december 2017	31 december 2018
	Woningbouw	1.612	1.934	1.273
	Bedrijventerreinen	(428)	1.040	686
	Voorziening dekking verliessaldi	(716)	(759)	(724)
	Totaal	468	2.215	1.235
	In 2018 hebben er meerdere grondtransacties plaatsgevonden en zijn grondexploitaties afgesloten waarbij niet verkochte kavels zijn overgeheveld naar strategische gronden. De overheveling van kavels naar strategische gronden is gedaan tegen de agrarische waarde van de grond. Deze agrarische waarde is lager dan de waardering van de grond in de grondexploitaties. Door deze lagere agrarische waarde zijn grondexploitaties afgesloten met een verlies. Voor een verdere toelichting over deze onderwerpen verwijzen we naar de paragraaf grondbeleid in uw jaarverslag.			
3.2 Gehanteerde parameters	De gehanteerde kosten- en opbrengsteninflatie zijn door u afgeleid van gepubliceerde cijfers door Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Dat deze inflatiecijfers ook voor de exploitaties van de gemeente Achtkarspelen van toepassing zijn is onderbouwd met calculatieverschillen uit het verleden, gemaakte afspraken met ontwikkelaars dan wel met behulp van recentelijke transacties. Tijdens de controle over het boekjaar 2018 heeft dit niet tot bijzonderheden of aanpassingen geleid. De rekenrente is gebaseerd op de werkelijk betaalde rente over het vreemd vermogen. Uit eigen nacalculatie van Astrium komt de rekenrente op 0,46%. De disconteringsvoet is bij de doorrekening door u gekoppeld aan het maximaal meerjarig streefpercentage van de ECB (Europese Centrale Bank) voor de inflatie binnen de eurozone, te weten 2%. Hiermee voldoet de gemeente Achtkarspelen aan de uitgangspunten zoals gesteld in de BBV-notitie.			
3.3 Planning en programmering	Ten aanzien van planning zien wij dat de genoemde exploitaties een relatief lange doorlooptijd c.q. verwachte einddatum kennen. We willen hierbij benadrukken conform notitie BBV dat exploitaties met een langere looptijd meer onzekerheden en schattingselementen bevatten waardoor toekomstige opbrengsten en kosten lastig aannemelijk zijn te maken. Om hierover voldoende controlezekerheid te krijgen hebben wij met behulp van “backtesting” inzicht gekregen in de kwaliteit van de inschatting door het College (oftewel wat betrof inschatting vorig jaar versus realisatie). In het kader van “backtesting” en nog te realiseren opbrengsten en kosten merken wij het volgende op: • <u>Looptijd grondexploitatie > tien jaar</u> Met ingang van 2016 stelt de commissie BBV dat ten behoeve van de waardering van een grondexploitatie boekhoudkundig slechts rekening mag worden gehouden met een maximale looptijd van tien jaar. Concreet betekent dit			

dat het BBV voorschrijft dat er slechts maximaal tien jaar aan toekomstige opbrengsten mag worden ingerekend bij de waardering, ondanks dat een grondexploitatie langer loopt. Dit heeft tot doel om de waarderingsrisico's samenhangend met lang lopende projecten te beperken. Slechts bij uitzondering is het mogelijk om af te wijken van deze termijn indien de raad heeft vastgesteld dat toereikende beheersmaatregelen zijn getroffen om het balansrisico te beperken. De gemeente heeft complexen met een lange looptijd maar geen complexen met een looptijd langer dan tien jaar.

- **Woningbouw:** In 2018 zijn op diverse (woningbouw) grondexploitaties verkopen gerealiseerd. Er is in 2018 voor circa € 2.248.000 aan verkopen en overheveling naar strategische gronden gerealiseerd, hetgeen heeft geleid tot een daling van de boekwaarde in 2018 ten opzichte van 2017.
- **Bedrijventerreinen:** De bedrijventerreinen vertegenwoordigen een totale boekwaarde van € 516.000. De daling van de boekwaarde is het gevolg van verkopen op de grondexploitaties De Swadde en Kootstertille.

Uit de “backtesting” en nog te realiseren opbrengsten en kosten constateren wij dat het college adequaat ingespeeld heeft op zowel planning als programmeringen. Deze wijzigingen heeft u verwerkt in de exploitaties en geresulteerd voor enkele aanpassingen in de waardering (positief en negatief) inzake woningbouw.

Tot slot willen wij graag benadrukken om ook gedurende het jaar te monitoren en in tussentijdse rapportages zichtbaar de realisatie versus prognoses te evalueren.

Hierbij valt te denken aan:

- Waar staat de gemeente t.o.v. planning?
- Waardoor een afwijking t.o.v. planning?
- Welke impact heeft een gewijzigde programmering?

4 VOORZIENINGEN

4.1 Voorzieningen	Wij hebben gecontroleerd of de voorzieningen van de gemeente Achtkarspelen toereikend zijn. Daarbij hebben we specifiek beoordeeld of de gevormde voorzieningen voldoen aan de eisen en voorwaarden van het BBV. In artikel 44 van het BBV is opgenomen dat voorzieningen (alleen) gevormd moeten worden voor: 1. Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten. 2. Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten. 3. Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren. 4. Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden. Overigens geldt dat altijd voldoende onderbouwing aanwezig dient te zijn alvorens een voorziening gevormd mag worden. Enkele voorzieningen lichten wij toe, vanwege gewijzigde uitgangspunten of vanwege de bijzondere situatie.
4.2 Pensioen wethouders	De gemeente Achtkarspelen heeft de opbouw van de pensioenvoorziening extern belegd. De gemeente draagt wel de risico's voor eventuele bijstortingsverplichtingen. In 2018 heeft de gemeente conform de opgave van de pensioenbeheerder een bijstorting gedaan van €155.000. De pensioenbeheerder bepaalt de benodigde pensioenkapitaal op basis van actuariële grondslagen. Hiermee voldoet de voorziening wethouders aan de BBV-voorschriften.
4.3 Voorziening overgangsfase zwembad Buitenpost	Per balansdatum is de voorziening voor het zwembad €0. De beheerstichting van het zwembad ontvangt jaarlijks een subsidie voor de exploitatie en het onderhoud van het zwembad. De gemeente heeft geen feitelijke of in rechte afdwingbare verplichting jegens de beheerstichting. De voorziening van €306.000 is vrijgevallen ten gunste van het overzicht van baten en lasten.
4.4 Voorziening precariogelden	De bezwaren tegen de heffing van precariogelden zijn door Liander ingetrokken. De voorziening van € 4.293.000 is vrijgevallen ten gunste van het overzicht van baten en lasten.
4.5 Achterstallig onderhoud wegen	De gemeente heeft een voorziening gevormd voor het achterstallig onderhoud van wegen. De gemeente heeft verplichtingen voor achterstallig onderhoud aan wegen dat wel en niet levensduur verlengend is. Voor niet levensduur verlengend onderhoud is een voorziening gevormd. Voor levensduur verlengend geldt dat deze investeringen worden geactiveerd. Deze investeringsplichting is als toelichting opgenomen in de jaarrekening. Wij adviseren u jaarlijks de toereikendheid van de voorziening achterstallig onderhoud te beoordelen.
4.6 Voorziening riolering	De gemeente Achtkarspelen classificeert de voorziening riolering als een voorziening artikel 44 lid 2 van het BBV (van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden). De mutatie op deze voorziening betreft het resultaat op het Product riolering. Het resultaat op het product riolering bestaat enerzijds uit de ontvangen rioolheffingen en anderzijds uit de

kapitaallasten van de geïnvesteerde bedragen in riolering en de kosten voor klein en groot onderhoud aan de rioleringen. Deze verwerkingswijze is conform het BBV.

In 2018 was het een tarief op realisatiebasis kostendeckend, waardoor het overschot op het product riolering is toegevoegd aan de voorziening. Wij adviseren aan het college om jaarlijks te monitoren op basis van het GRP of voldoende lasten zijn begroot verhouding tot de begrote ontvangsten.

5 ANALYSE VERMOGEN EN RESULTAAT

5.1 Eigen vermogen	Het BBV kent een duidelijk onderscheid tussen resultaatbepaling (het gerealiseerde saldo van baten en lasten) en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. De gemeente mag geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen muteren. Om het resultaat van de jaarrekening goed te kunnen begrijpen, is het van belang dat u inzicht heeft in wat het effect op de reserves van uw gemeente is geweest (x € 1.000). <table border="1" data-bbox="477 491 1888 1083"> <thead> <tr> <th>Resultaat 2018</th><th>(x € 1.000)</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>De totale baten van uw gemeente over 2018 bedragen:</td><td>82.194</td></tr> <tr> <td>De totale lasten van uw gemeente over 2018 bedragen:</td><td>81.778</td></tr> <tr> <td></td><td></td></tr> <tr> <td>Het resultaat bedraagt (saldo baten en lasten programma's voor reservemutaties):</td><td>416</td></tr> <tr> <td></td><td></td></tr> <tr> <td>Gedurende het jaar heeft u reeds voor diverse zaken besloten gelden te reserveren. Deze gelden zijn in de reserves gestort:</td><td>2.620</td></tr> <tr> <td></td><td></td></tr> <tr> <td>Tevens hebt u besloten tot het dekken van diverse uitgaven uit de reserves. Over 2018 betreft dit:</td><td>747</td></tr> <tr> <td></td><td></td></tr> <tr> <td>Per saldo gedurende het jaar gelden toegevoegd (meer gestort aan de reserves dan onttrokken):</td><td>1.873</td></tr> <tr> <td>Gerealiseerd resultaat</td><td>2.289</td></tr> </tbody> </table>	Resultaat 2018	(x € 1.000)	De totale baten van uw gemeente over 2018 bedragen:	82.194	De totale lasten van uw gemeente over 2018 bedragen:	81.778			Het resultaat bedraagt (saldo baten en lasten programma's voor reservemutaties):	416			Gedurende het jaar heeft u reeds voor diverse zaken besloten gelden te reserveren. Deze gelden zijn in de reserves gestort:	2.620			Tevens hebt u besloten tot het dekken van diverse uitgaven uit de reserves. Over 2018 betreft dit:	747			Per saldo gedurende het jaar gelden toegevoegd (meer gestort aan de reserves dan onttrokken):	1.873	Gerealiseerd resultaat	2.289
Resultaat 2018	(x € 1.000)																								
De totale baten van uw gemeente over 2018 bedragen:	82.194																								
De totale lasten van uw gemeente over 2018 bedragen:	81.778																								
Het resultaat bedraagt (saldo baten en lasten programma's voor reservemutaties):	416																								
Gedurende het jaar heeft u reeds voor diverse zaken besloten gelden te reserveren. Deze gelden zijn in de reserves gestort:	2.620																								
Tevens hebt u besloten tot het dekken van diverse uitgaven uit de reserves. Over 2018 betreft dit:	747																								
Per saldo gedurende het jaar gelden toegevoegd (meer gestort aan de reserves dan onttrokken):	1.873																								
Gerealiseerd resultaat	2.289																								
5.2 Financiële positie	Inclusief het resultaat 2018 bedraagt het eigen vermogen van de gemeente per ultimo 2018 € 20,47 miljoen. De reserves van uw gemeente zijn in 2018 met een bedrag van € 0,41 miljoen toegenomen. Dit sluit aan met het saldo van baten en lasten zoals dat is verantwoord in de programmarekening. De totale vermogenspositie wordt onder andere tot uitdrukking gebracht door middel van het solvabiliteitspercentage. Dit percentage wordt bepaald door het eigen vermogen te delen door het balanstotaal. Ultimo 2018 bedraagt dit																								

	solvabiliteitspercentage 23% (2017: 23%) waarmee de norm van 20% van de VNG wordt gehaald en door de Provincie Fryslan wordt geclassificeerd als een gemeente met een gemiddeld risico. Tevens voldoet de solvabiliteit daarmee aan de bandbreedte zoals deze per 1 januari 2018 is vastgelegd in de nieuwe nota financieel beleid van uw gemeente. De netto schuldquote bedraagt 48,7% (2017: 56,7%). De ratio geeft aan in hoeverre de schulden meer bedragen dan de jaarlijkse inkomsten. Wij stellen vast dat ruim wordt voldaan aan de gehanteerde norm van <90% van de VNG en op basis van de normen van de Provincie Fryslan als een laag risico wordt onderkend.						
5.3 Weerstands- vermogen	Ten einde een oordeel te geven over de financiële positie van de gemeente dienen naast het eigen vermogen ook de risico's zoals opgenomen in de risicoparagraaf te worden betrokken. In de jaarrekening zijn de risico's weergegeven in de paragraaf weerstandvermogen. Evenals voorgaande jaren worden de risico's periodiek geactualiseerd zodat een actueel inzicht bestaat in de risico's. In de jaarrekening 2018 is de actuele stand van zaken ten aanzien van de risico's opgenomen en laat zich als volgt samenvatten: <table border="1"> <tr> <td></td><td>Totaal</td></tr> <tr> <td>Risico's</td><td>€ 3.800.000</td></tr> <tr> <td>Weerstandscapaciteit</td><td>€ 20.427.000</td></tr> </table> Wij zijn van mening dat de integrale risicobenadering en de financiële vertaling van de verwachte risico's in 2018 op een adequate wijze heeft plaatsgevonden. Op basis van een weerstandratio van 5,4 kan de weerstandcapaciteit van de gemeente Achtkarspelen kan als 'uitstekend' worden aangemerkt. De gemeente Achtkarspelen heeft voldoende ruimte om de risico's met de algemene reserve te kunnen opvangen.		Totaal	Risico's	€ 3.800.000	Weerstandscapaciteit	€ 20.427.000
	Totaal						
Risico's	€ 3.800.000						
Weerstandscapaciteit	€ 20.427.000						
5.4 Conclusie financiële positie	<u>Conclusie</u> De gemeente Achtkarspelen beschikt over een voldoende gezonde financiële positie en is derhalve goed in staat om toekomstige tegenvallers, zoals nu onderkend op geld en op kans van het vóórkomen, op te vangen.						

6 INTERNE BEHEERSING

6.1 Samenvatting bevindingen managementletter 2018	Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in september/oktober 2018 een interimcontrole uitgevoerd. Deze interimcontrole is primair gericht op de bedrijfsvoering binnen de gemeente met name de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens. Onze bevindingen, voortvloeiend uit de interimcontrole, zijn vastgelegd in managementletter ten behoeve van het College. De samenvatting en conclusie uit de managementletter 2018 is als volgt: Conclusie Op basis van de uitgevoerde interim-controle 2018 kunnen wij concluderen dat de administratieve organisatie en interne beheersing (de controles in de lijn, gecombineerd met de verbijzonderde interne controles) van de Werkmaatschappij 8KTD en beide gemeenten generiek genomen voldoet aan de daaraan te stellen eisen. Specifiek genomen zijn er wel diverse <u>noodzakelijke</u> verbeterpunten geconstateerd ten aanzien van de beheersing van de: a) IT-beheerorganisatie, b) Rechtmatigheidsvereisten in het sociaal domein; c) Aanbestedingswetgeving en d) Verbijzonderde interne controles van de belangrijkste bedrijfsvoeringsprocessen.
6.2 Opvolging van onze adviezen	<u>Verbeterplan bedrijfsvoering oktober 2018</u> De bovenstaande verbeterpunten ten aanzien van de bedrijfsvoering zijn door de Werkmaatschappij 8KTD in samenwerking met de beide gemeenten eerder onderkend. Hiervoor is in oktober 2018 een ‘verbeterplan bedrijfsvoering’ opgesteld. Onze bevindingen vanuit de interim-controle komen overeen met de verbeterpunten die in het ‘verbeterplan bedrijfsvoering’ zijn opgenomen. Wij beseffen ons terdege dat uw organisaties de tijd moeten krijgen om efficiënt en effectief te werken aan deze verbeterpunten. Wij zullen u hierbij ondersteunen en voorzien van ‘tips en trucks’ daar waar noodzakelijk om uitvoering te geven aan het ‘verbeterplan bedrijfsvoering’. De medewerkers die wij gesproken hebben, zijn betrokken bij de gemeente en hebben voldoende kennis van het taakveld waarin zij werkzaam zijn. Ten aanzien van de processen zijn in het proces zelf nog onvoldoende interne controlewerkzaamheden ingebouwd. Wij hebben verbijzondere interne controlewerkzaamheden uitgevoerd. Bij de uitvoering van onze controlewerkzaamheden kunnen wij hierdoor goed gebruik maken van deze uitgevoerde aanvullende werkzaamheden. Daarnaast concluderen wij dat uw gemeente continue werkt om de interne beheersing nog verder te optimaliseren. Dit blijkt concreet uit het daadwerkelijk oplossen van diverse bevindingen vanuit de managementletter 2018 alsmede het accountantsverslag 2017, maar ook vanuit het kritisch blijven analyseren van de bestaande processen en procedures.

De gerapporteerde onderwerpen in de managementletter met betrekking tot de jaarrekening 2018 zijn voortvarend opgepakt en in onderling overleg afgewikkeld. De onderwerpen met betrekking tot procesverbeteringen hebben wij een prioriteitsstelling meegegeven. Wij adviseren de gemeente deze onderwerpen gedurende de uitvoering te monitoren en de voortgang te bewaken. Tijdens de interimcontrole 2019 zullen wij de opvolging van onze adviezen beoordelen en hierover rapporteren in onze managementletter. Voor onze specifieke bevindingen en overige aanbevelingen verwijzen wij u naar de genoemde managementletter d.d. 27 december 2018.

7. VENNOOTSCHAPSBELASTING

7.1 Vennootschaps- belasting

Met ingang van 2016 vallen gemeenten (voor bepaalde activiteiten onder bepaalde voorwaarden) onder de werking van de Wet op de vennootschapsbelasting (Vpb). Deze wijziging is ingevoerd om publiekrechtelijke lichamen op dezelfde wijze te behandelen als private organisaties. Uw gemeente heeft de activiteiten geïnventariseerd die (mogelijk) belastingplichtig worden als gevolg van de invoering van de vennootschapsbelasting.

Vervolgens heeft de gemeente deze activiteiten nader geanalyseerd, waarbij de gemeente gemotiveerd heeft aangegeven of, en in welke mate, de vennootschapsbelasting van toepassing is. Dit heeft geleid tot het opnemen van een VPB-last aangezien de gemeente samen met een extern adviesbureau tot de conclusie is gekomen dat de gemeente VPB-plichtige activiteiten kent, namelijk de grondexploitaties. Behoudens het grondbedrijf oefent de gemeente naar verwachting geen activiteiten uit die leiden tot een verwachte belastingplicht in 2018. Belasting dient te worden betaald over het verschil van de verkoopopbrengst van kavels minus de waarde in het economische verkeer van betreffende kavels op de openingsbalans, zijnde de fiscale kostprijs.

In de jaarrekening 2018 door uw gemeente een bedrag van € 176.000 vennootschapsbelastinglast opgenomen. Ten tijde van de jaarrekeningcontrole is de aanslag van het boekjaar 2016 nog niet ontvangen en is de aangifte voor het boekjaar 2017 nog niet ingediend.

We willen u erop attenderen om alert te blijven op VPB-plichtige activiteiten en dit tussentijds te blijven monitoren. Het verrichten van nieuwe activiteiten kan leiden tot een VPB-plicht en vraagt derhalve om een evaluatie.

8 OVERIGE BEVINDINGEN CONTROLE JAARREKENING

8.1 Wijziging in verslaggevingsvoorschriften en overige wet- en regelgeving	In de jaarrekening 2018 zijn geen stelsel- of schattingswijzigingen verwerkt. De gemeente heeft de jaarrekening verder aangepast conform de wijzigingen in het BBV, waaronder het toevoegen van het opnemen van de verplichte bijlage met taakvelden.
8.2 Bevestiging van het College	Wij hebben van het College een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen.
8.3 Beperking in reikwijdte van de controle	Er zijn geen meningsverschillen met het management noch het College geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door de medewerkers en het College van uw gemeente de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.
8.4 Wet Normering Topinkomens (WNT)	De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is in werking getreden met ingang van 1 januari 2013. De WNT regelt niet alleen de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semipublieke sector, maar stelt ook maxima aan de hoogte van de bezoldiging van topfunctionarissen en tevens aan de ontslagvergoedingen. Met ingang van 1 januari 2013 is bij wet vastgelegd dat rechtspersonen of organisaties die volledig of in aanzienlijke mate uit publieke middelen zijn gefinancierd, beloningen van topfunctionarissen openbaar dienen te maken, ook als deze de in de wet gestelde maximale bezoldiging van € 189.000 niet te boven gaan. Uit de werkzaamheden blijkt dat in 2018 voor de topfunctionarissen geen sprake van een overschrijding van de grensbedragen en dat de WNT juist is verantwoord in de jaarstukken. <u>Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd</u> In overeenstemming met het controleprotocol WNT 2018 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is. In onze controleverklaring hebben wij bovenstaande expliciet opgenomen.
8.5 Single Information Single Audit (SiSa-Bijlage)	De procedure die uw gemeente moet naleven bij de aanlevering van de bestanden aan het CBS is niet wezenlijk gewijzigd. Uw gemeente dient in een vast, voorgeschreven stramien een zevental documenten aan het CBS te leveren. De SiSa-bijlage die opgenomen is in de jaarrekening, is opgesteld door de gemeente Achtkarspelen. Wij hebben de SiSa-bijlage gecontroleerd op basis van de nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2018. Hierbij stellen wij de juistheid van de gegevens in de SiSa-

bijlage vast. Wij willen benadrukken dat u als gemeente zelf verantwoordelijk bent voor de volledigheid van de te verantwoorden indicatoren zoals opgenomen in de SiSa-bijlage. Indien een '0' is ingevuld, zijn wij bij uw organisatie nagegaan of deze terecht is ingevuld. Medewerkers van uw gemeente hebben dit aan ons bevestigd. In het kader van de totstandkoming van de SiSa-bijlage merken wij nog het volgende op. Bij de meest recente review van de Audit Dienst Rijk (ADR) van de accountantscontrole van de SiSa-bijlagen 2018 (de zogenaamde single review) hebben wij gemerkt dat deze dienst (zeer)kritisch is op de kwaliteit van de aangeleverde SiSa-bijlagen door de gemeenten en de hierop uitgevoerde accountantscontroles. Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2018 in het kader van SiSa zijn verantwoord. Wij doen dit met een tabel, die wij ook opnemen als er geen fouten of onzekerheden geconstateerd zijn. Per regeling is hierin aangegeven of, en zo ja welke, financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd.				
Nr.	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in Euro's	Toelichting fout/onzekerheid
OCW D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB)	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
SZW G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2018	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
SZW G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeentedeel 2018	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.
IenW E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer Sisa tussen medeoverheden	n.v.t.	0	Geen bevindingen met invloed op financiële vaststelling.

Uit de tabel blijkt dat wij bij onze controle geen fouten of onzekerheden hebben geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.

8.7 Fraude als onderdeel van de accountants-controle	In Nederland is de accountant wettelijk verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het management van de organisatie. Hoewel wij een kritische houding hebben ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, willen wij opmerken dat onze controle niet specifiek is gericht op het ontdekken hiervan. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht. Wij hebben een fraudediscussie gevoerd binnen het controleteam en met de ambtelijke organisatie van de gemeente Achtkarspelen. Tijdens dit overleg is gesproken of het management aanwijzingen en of vermoedens heeft gehad voor de mogelijke aanwezigheid materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken. Van het management hebben wij de bevestiging ontvangen dat er geen onregelmatigheden zijn geconstateerd waarbij het management of de werknemers zijn betrokken die een belangrijke rol spelen bij de maatregelen van interne beheersing, of anderen in het geval dat de fraude van materieel belang kan zijn voor de jaarrekening. Tevens hebben wij zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd die erop gericht waren om het risico van het 'omzeilen' van de interne beheersingsmaatregelen door het management te detecteren. Wij hebben specifieke controles uitgevoerd op memoriaalboekingen en schattingen en hebben significante en ongebruikelijke transacties met behulp van gegevensanalyses onderzocht. <u>Conclusie:</u> Wij hebben tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2018 geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.
8.8 Corruptie- en omkopingsrisico's	De gemeente Achtkarspelen maakt onderdeel uit van de overheidssector waarin corruptie vaker dan bij andere sectoren voorkomt. Dit komt onder andere omdat veel transacties met een relatief grote omvang plaatsvinden, de transparantie over marktprijzen niet in alle gevallen voldoende is om te beoordelen en frequent zaken gedaan wordt met andere corruptiegevoelige sectoren (vastgoed, constructie, infrastructuur). Wij hebben het corruptierisico meegenomen als aandachtspunt in onze controle. De gemeente Achtkarspelen beschikt over beschreven procedures ten aanzien van de samenwerking met derden en een intern inkoop en aanbestedingsbeleid aangevuld met trainingen voor de juiste mindset van de medewerkers. Zichtbare monitoring op de werking en naleving van dit beleid, is een aandachtspunt voor uw gemeente.
8.9 Begrotingsrecht-matigheid	De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn gebaseerd op de artikelen 189, 190 en 191 van de Gemeentewet. Deze normen dient de gemeenteraad zelf nader in te vullen en te concretiseren. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet. Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat het College belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig meldt aan de gemeenteraad, zodat de gemeenteraad hierover tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat het College inbreuk maakt op het budgetrecht van de gemeenteraad.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV. Een overschrijding van de begroting is altijd onrechtmatig, maar hoeft door de accountant niet in alle gevallen te worden meegewogen in zijn oordeel. Essentieel is dat de raad nadere regels kan stellen wanneer:

1. kostenoverschrijdingen die zijn gecompenseerd door direct gerelateerde baten,
2. kostenoverschrijdingen passend binnen het beleid en
3. kostenoverschrijdingen bij opneemderelaties

moeten meewegen bij het oordeel van de accountant. In die gevallen dat de gemeenteraad geen nader beleid stelt, geldt het uitgangspunt dat de accountant deze kostenoverschrijdingen niet betreft bij de beslissing of hij al dan niet een goedkeurend rechtmatigheidsoordeel kan afgeven.

Daarnaast moet de accountant deze kostenoverschrijdingen – waarvan het College in de jaarrekening moet aangeven dat de raad deze nog dient te autoriseren – in het verslag van bevindingen aan de orde stellen. Extra lasten die zijn gemaakt omdat extra opbrengsten daarvoor de ruimte bieden, terwijl deze extra lasten niet direct zijn gerelateerd aan de extra opbrengsten en waarbij de raad nog geen besluit heeft genomen over de aanwending van deze extra opbrengsten, zijn onrechtmatig.

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid kijkt de accountant naar de lastenoverschrijdingen per programma (indien van toepassing in relatie met de batenoverschrijding). Op drie programma's is een begrotingsoverschrijding op de lasten geconstateerd. Deze zijn in de tabel hierna opgenomen:

Lastenoverschrijding	Begrotingsafwijking lasten	Onrechtmatig, telt niet mee	Onrechtmatig telt wel mee
Programma 0 : Bestuur en ondersteuning*	€ 169.000	✓	
Programma 2 : Verkeer, vervoer en waterstaat **	€ 79.000	✓	
Programma 5: Sport, cultuur en recreatie ***	€ 476.000	✓	
Programma 6: Sociaal domein ****	€3.068.000	✓	
Programma 7: Volkgezondheid en milieu*****	€ 120.000	✓	
Programma 8: Volkhuysvesting, Ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing *****	€ 953.000	✓	
Overhead *****	€ 461.000	✓	
Investeringskredieten *****	€1.021.000	✓	

De overschrijdingen zijn goed herkenbaar in de jaarrekeningen opgenomen in de recapitulatie van hoofdstuk 5.2.

* De lastenoverschrijding op het **programma Bestuur en ondersteuning** wordt veroorzaakt door het volgende onderdeel:

Programma 0 : Bestuur en ondersteuning	Begrotingsafwijking lasten	Begrotingsafwijking baten	Resultaat
Bijstorting pensioen (oud) wethouders	€ 169.000 (-)	€ 55.000 (+)	€ 111.000 (-)

* In 2018 zijn de toekomstige verplichtingen voor pensioenen van oud-wethouders opnieuw doorgerekend. Dit is gebeurd aan de hand van zogenoemde actuariële berekeningen, waarbij onder andere wordt gekeken naar de tijdsperiode, rendement en inflatie. De uitkomst van deze berekeningen betekende dat een extra storting van € 155.000 benodigd was. Dit leidt tot een incidenteel nadeel. Deze lasten vloeien voort uit de taken van de gemeente en zijn in overeenstemming met het gemeentelijk beleid.

** De lastenoverschrijding op het **programma Verkeer, vervoer en waterstaat** wordt onder andere veroorzaakt door het volgende onderdeel:

Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat	Begrotingsafwijking lasten	Begrotingsafwijking baten	Resultaat
Zwerfafval en klein onderhoud	€ 79.000 (-)	€ 61.000 (+)	€ 11.000 (-)

De overschrijding van de lasten voor zwerfafval wordt volledig gecompenseerd met gerelateerde inkomsten. De lasten voor klein onderhoud worden niet gecompenseerd met gerelateerde baten. Deze lasten zijn wel in overeenstemming met het door de gemeente gevoerde beleid.

*** De lastenoverschrijding op het **programma Sport, cultuur en recreatie** wordt gecompenseerd door een nagenoeg gelijke overschrijding van de baten in positieve zin van de begroting. Uit een nadere analyse blijkt echter dat niet alle lasten uit dit programma direct worden gecompenseerd door direct gerelateerde baten. Hieronder zijn de onderdelen opgenomen (groter dan de rapporteringstolerantie) waarvan de lastenoverschrijding niet wordt gecompenseerd door direct gerelateerde baten.

Programma 5 Sport, cultuur en recreatie	Begrotingsafwijking lasten	Begrotingsafwijking baten	Resultaat
Voorziening onderhoud sporthallen	€ 287.000 (-)	€ - (+)	€ 287.000 (-)
Bijdrage aan WM8KTD	€ 59.000 (-)	€ - (+)	€ 59.000 (-)
Openbaar groen en recreatie	€ 144.000 (-)	€ - (+)	€ 144.000(-)

De extra lasten aan onderhoud sporthallen was noodzakelijk om de voorziening voldoende toereikend te houden.

Een hogere bijdrage aan Werkmaatschappij 8KTD is noodzakelijk voor verleende IT- en personele diensten. Deze uitgaven vloeien voort uit de beslissing om activiteiten uit te besteden aan Werkmaatschappij 8KTD.

Openbaar groen en recreatie - een overschrijding van de begrote last door: overschrijding onderhoudsbudgetten openbaar groen door met name de droge zomer, overschrijding personele budgetten door meer uitbesteding en hogere loonkosten programmamanager Ontwikkeling en overschrijding onderhoudsbudget speelterreinen.

**** De lastenoverschrijding op het **programma Sociaal domein** ad € 3.306.0000 wordt gecompenseerd door een nagenoeg gelijke overschrijding van de baten in positieve zin van de begroting. Uit een nadere analyse blijkt echter dat niet alle lasten uit dit programma direct worden gecompenseerd door direct gerelateerde baten. Hieronder is het onderdeel opgenomen (groter dan de rapporteringstolerantie) waarvan de lastenoverschrijding niet wordt gecompenseerd door direct gerelateerde baten.

Programma 6 Sociaal domein	Begrotingsafwijking lasten	Begrotingsafwijking baten	Resultaat
Verstrekingen WMO en jeugdwet	€ 2.958.000 (-)	€ - (+)	€ 2.958.000 (-)
Bijdrage aan WM8KTD	€ 1.180.000 (-)	€ - (+)	€ 1.180.000 (-)

Een hogere bijdrage aan Werkmaatschappij 8KTD is noodzakelijk voor verleende IT- en personele diensten. Deze uitgaven vloeien voort uit de beslissing om activiteiten uit te besteden aan Werkmaatschappij 8KTD.

De verstrekkingen in het kader van de Wmo en de Jeugdwet laten ook in 2018 een aanzienlijk nadeel zien. Met name de stijging bij de kosten van de jeugdzorg is fors. Sinds de invoering van de nieuwe taken is er een volumegroei in de jeugdzorg geweest van ruim 12% t/m 2017. In 2018 is de gemiddelde verstrekking per unieke cliënt t.o.v. 2017 gestegen met 37%. Deze lasten vloeien voort uit een open einde regeling. Deze lasten zijn in overeenstemming met het gemeentelijk beleid.

***** De lastenoverschrijding op het **programma Volksgezondheid en milieu** ad € 120.0000 wordt gecompenseerd door een nagenoeg gelijke overschrijding van de baten in positieve zin van de begroting. Uit een nadere analyse blijkt echter dat niet alle lasten uit dit programma direct worden gecompenseerd door direct gerelateerde baten. Hieronder is het onderdeel opgenomen (groter dan de rapporteringstolerantie) waarvan de lastenoverschrijding niet wordt gecompenseerd door direct gerelateerde baten.

Programma 7 Volksgezondheid en milieu	Begrotingsafwijking lasten	Begrotingsafwijking baten	Resultaat
Storting voorziening riolering	€ 260.000 (-)	€ - (+)	€ 260.000 (-)

Hogere storting in de voorziening riolering dan begroot. Deze lasten vloeien voort uit de beslissing dat overschotten op het programma riolering worden toegevoegd aan de voorziening. Deze toevoeging is in overeenstemming met het gemeentelijk beleid.

***** De lastenoverschrijding op het **programma Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing** ad € 953.000 wordt gecompenseerd door een nagenoeg gelijke overschrijding van de baten in positieve zin van de begroting. Uit een nadere analyse blijkt echter dat niet alle lasten uit dit programma direct worden gecompenseerd door direct gerelateerde baten. Hieronder is het onderdeel opgenomen (groter dan de rapporteringstolerantie) waarvan de lastenoverschrijding niet wordt gecompenseerd door direct gerelateerde baten.

Programma 8 Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	Begrotingsafwijking lasten	Begrotingsafwijking baten	Resultaat
Verliesname grondexploitaties	€ 504.000 (-)	€ - (+)	€ 504.000 (-)
Verliesvoorziening Vierhuisterweg	€ 317.000 (-)	€ - (+)	€ 317.000 (-)

Deze lasten vloeien voort uit de beslissing tot het starten van de grondexploitaties en zijn in overeenstemming met het gemeentelijk beleid en de BBV-voorschriften.

***** De lastenoverschrijding op het **programma Overhead** ad € 461.000 wordt gecompenseerd door een nagenoeg gelijke overschrijding van de baten in positieve zin van de begroting. Uit een nadere analyse blijkt echter dat niet alle lasten uit dit programma direct worden gecompenseerd door direct gerelateerde baten. Hieronder is het onderdeel opgenomen (groter dan de rapporteringstolerantie) waarvan de lastenoverschrijding niet wordt gecompenseerd door direct gerelateerde baten.

Programma Overhead	Begrotingsafwijking lasten	Begrotingsafwijking baten	Resultaat
Bijdrage VNG	€ 80.000 (-)	€ - (+)	€80.000 (-)
Bijdrage WM8KTD	€ 391.000 (-)	€ - (+)	€ 391.000 (-)

De lasten voor de bijdrage aan de VNG zijn verhoogd. Voorheen werden diensten ten bate van alle gemeenten rechtstreeks uit het Gemeentefonds bijgedragen aan de VNG. In 2018 is ervoor gekozen om deze kosten separaat te factureren aan de gemeenten, bekostiging daarvan kon plaatsvinden via een verhoging van de algemene uitkering aan de gemeenten. Deze verhoging is niet functioneel opgenomen in de begroting waardoor er een nadeel ontstaat op het taakveld. Deze lasten zijn in overeenstemming met het gemeentelijk beleid.

Een hogere bijdrage aan Werkmaatschappij 8KTD is noodzakelijk voor verleende IT- en personele diensten. Deze uitgaven vloeien voort uit de beslissing om activiteiten uit te besteden aan Werkmaatschappij 8KTD.

***** De overschrijding op het **Investeringskredieten** ad € 1.021.000. Hieronder is het onderdeel opgenomen (groter dan de rapporteringstolerantie) waarvan de lastenoverschrijding niet wordt gecompenseerd door direct gerelateerde baten.

Programma Investeringskrediet	Begrotingsafwijking lasten	Begrotingsafwijking baten	Resultaat
Overheveling strategische gronden	€1.170.000 (-)	€ - (+)	€1.170.000 (-)

	De overschrijding is het gevolg van overheveling van niet verkochte kavels uit de grondexploitaties naar de strategische gronden. Deze investeringen zijn geen investeringen waarvoor een investeringskrediet bij de raad moet worden aangevraagd. Deze overheveling is een boeking vanuit de grondexploitaties naar de materiële vaste activa volgt uit het BBV. De raad heeft de opstart van deze grondexploitaties geautoriseerd. <u>Conclusie:</u> In de toelichting op de staat van baten en lasten is door het college een analyse van de overschrijdingen opgenomen. De overschrijdingen zijn toereikend toegelicht en passen binnen het bestaande beleid of worden gecompenseerd door hogere baten binnen het programma. Het college stelt de raad voor genoemde overschrijdingen te autoriseren in het kader van de vaststelling van de jaarrekening 2018. Vooruitlopend hierop zijn wij hiervan reeds uitgegaan bij het vormen van ons oordeel over de (begrotings)rechtmatigheid.								
8.10 Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiserings-omgeving	Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen, die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen. Op grond van artikel 393 lid 4, Titel 9 Boek 2 BW rapporteren wij onze bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking in dit verslag. Hierbij dient opgemerkt te worden dat de controle van de jaarrekening niet specifiek is gericht op de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Wij zijn van mening dat voldoende maatregelen zijn getroffen om de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking en informatievoorziening te waarborgen.								
8.11 Naleving Europese Aanbestedingsrichtlijnen	In de jaarrekening controle hebben we conform het normenkader ook werkzaamheden uitgevoerd voor Europese Aanbestedingsplicht. Tijdens de controle blijkt dat leveranciers van inhuur van personeel en verzekeringen niet overeenkomstig de Europese richtlijnen zijn aanbesteed. Voor het boekjaar 2018 is een bedrag van € 382.000 niet Europees aanbesteed. Daarnaast is door uw gemeente een inschatting gemaakt van de kosten van deze (doorlopende) contracten voor het boekjaar 2019. Overeenkomstig de kadernota rechtmatigheid 2018 zijn ook deze ingeschatte kosten meegenomen in ons rechtmatigheidsoordeel. <table border="1"> <thead> <tr> <th>Boekjaar</th><th>Bedrag niet Europees aanbesteed</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td><td>€ 382.000</td></tr> <tr> <td>2019</td><td>€ 27.000</td></tr> <tr> <td>Totaal</td><td>€ 409.000</td></tr> </tbody> </table> Dit bedrag aan onrechtmatigheden hebben wij meegenomen in ons accountantsoordeel voor de rechtmatigheid ten behoeve van het boekjaar 2018.	Boekjaar	Bedrag niet Europees aanbesteed	2018	€ 382.000	2019	€ 27.000	Totaal	€ 409.000
Boekjaar	Bedrag niet Europees aanbesteed								
2018	€ 382.000								
2019	€ 27.000								
Totaal	€ 409.000								
8.12 Investeringskrediet	Wij zijn nagegaan of de investeringen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de raad geautoriseerde kredieten. Wij hebben geen overschrijdingen op investeringsniveau ten opzichte van de gevoteerde kredieten geconstateerd. Wij hebben								

	geconstateerd dat door de raad geautoriseerd investeringskrediet is overgeheveld naar 2019 voor ruim € 10 miljoen. Wij benadrukken dat deze investeringskredieten een significant deel van de liquiditeit van de gemeente vormen. Wij adviseren duidelijke afspraken te maken over de besteding van dit investeringskrediet in relatie tot de liquiditeit van de gemeente.
8.13 Stichting Maatschappelijke Organisatie Achtkarspelen (MOA)	De Stichting Maatschappelijke Organisatie Achtkarspelen (MOA) is begin 2017 van start gegaan en gevestigd in een pand op de Molenweg in Surhuisterveen. De MOA biedt MOAi Wurk en MOAi Grien (verbinding met programma 5). Tevens worden er ook mogelijkheden geboden voor mensen met een WMO indicatie. In 2018 heeft de MOA het eerste jaarverslag en jaarrekening gepresenteerd. Deze zijn aan de raad aangeboden ter goedkeuring in de vergadering van 22 november 2018. Wij hebben vastgesteld dat deze jaarrekening is voorzien van een zogenaamde samenstellingsverklaring door een Accountant-Administratieconsulent. Er heeft dus geen accountantscontrole plaatsgevonden op de jaarrekening. Gezien de omvang van de financiële transacties tussen MOA en de gemeente Achtkarspelen adviseren wij u uitdrukkelijk om vanaf het boekjaar 2019 een controleverklaring door een onafhankelijke accountant te laten afgeven bij de jaarrekening van Stichting MOA. Wij hebben voor 2018 extra controlewerkzaamheden verricht om, rekening houdend met onze controletoleranties, voldoende en toereikende zekerheid te verkrijgen over de onderlinge financiële transacties.

Bijlagen

Bijlage A – Niet-gecorrigeerde controleverschillen

Aard van de fouten	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode	€ 30.000	€ 30.000
Niet naleven van de Europese aanbestedingsrichtlijnen	€ 409.000	n.v.t.
Totaal fouten	€ 439.000	€ 30.000
Goedkeuringstolerantie	€ 823.000	€ 823.000
Gevolg voor de strekking van de controleverklaring	Goedkeurend	

Aard van de onzekerheden	Rechtmatigheid	Getrouwheid
PGB WMO en Jeugdzorg vanuit het SVB	€ 1.107.000	€ 1.107.000
Totaal onzekerheden	€ 1.107.000	€ 1.107.000
Goedkeuringstolerantie	€ 2.469.000	€ 2.469.000
Gevolg voor de strekking van de controleverklaring	Goedkeurend	

Wij hebben van het College een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het College bevestigt dat geen sprake is van niet- gecorrigeerde fouten die, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening materieel (kunnen) zijn.

Bijlage B – Onafhankelijkheidsbevestiging en overige dienstverlening

Bevestiging onafhankelijkheid

In overeenstemming met de Nederlandse Corporate Governance Code dient de externe accountant mogelijke conflicten met betrekking tot zijn onafhankelijkheid, zowel in wezen als in schijn, onder de aandacht te brengen van het College en de gemeenteraad.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente Achtkarspelen in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onafhankelijke positie te waarborgen

Astrium beschikt over een stelsel van maatregelen om onze onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Het stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersings- maatregelen. Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Astrium.
- Procedures voor de organisatie van periodieke training inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.
- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreiging voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde onafhankelijkheidsevaluatie) wordt in het dossier opgenomen.
- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Astrium wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Indien de bestuursstructuur van de controlecliënt voorziet in een audit commissie of algemeen bestuur, overwegen wij ook een van deze beide instanties te raadplegen.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen worden periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om de bedreiging weg te nemen.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties met de gemeente

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Astrium, haar gevolmachtigden en haar medewerkers en de gemeente die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken welke aan u gerapporteerd dienen te worden.

Bijlage C – Overzicht met de belangrijkste afkortingen

EMITA	Executive master of IT-auditing
RA	Registeraccountant
RE	Register EDP-auditor
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
VIC	Verbijzonderde Interne Controle
PGB	Persoonsgebonden budget
SVB	Sociale Verzekeringsbank
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
vGRP	Verbreed Gemeentelijk Riolerings Plan
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
AO/IB	Administratieve organisatie en interne beheersing
VPB	Vennootschapsbelasting
WNT	Wet Normering Topinkomens
SiSa	Single information Single Audit
BW	Burgerlijk Wetboek

WWW.ASTRUMOVERHEIDSACCOUNTANTS.NL